

LAZARRAGA'REN ESKU-IDAZKIA

GEU ALDIZKARIA

Donostia'n egin genduan gure liburu baten aurkezèna izan zanetik, illero artzen dogu GEU aldizkaria, Araba'n euskerea indartzeko asmoa duan illerokoa.

Aldizkari onetan beti izaten dira gauza irakurgarri batzuk, baiña oraintsu irakurri al izan dogu, ZER onen irakurleentzat jakingarria dan albiste bat, Araba'ko euskeraz idatzia dan lenengo liburuaren albiste.

Euskalerriko Ikastetxe Nagusian irakasle dan Txema Ramirez da albiste au azaltzen dauskuna.

GIPUZKOA'KO ALDUNDIA EROSLE

Liburua arabar batena eta Araba'n idatzia da, baiña Araba'ko agintariak ez dabe agertu liburu au erosteko guraririk eta Gipuzkoa'ko aldundiak erosi dau, 66 000 euro edo amaika milloi pezeta ordainduta. Ainara Gorostizu'k damoskuz albiste oneik.

XVI gizaldikoa da eta Araba'ko euskeraz idatzia

Gizaldi onetan argitaratu zan irarkolan lenengo euskal liburua, Etxepare'rena, 1545n. urtean, baiña arazoa ez da ori, gaurko gure liburu onek ez daukalako zer-ikusirik irarkola edo inprentegaz, eskuz idatzia da-ta.

Araba'ko euskeraz dagoala esan dogu. Baiña zein da Araba'ko euskerea? Ez daukagu gaurkoz erantzunik itaun onentzat.

Alde baten Kanpetsuko Kurutze Deuna erri-inguruan egiten zan euskerea gipuzkoera zan eta euskera au erabiliko eban angoa zan Gamiz idazleak,berau be gipuzkoarra zalako jatorriz.

Beste arabar askok, gaur be bai, bizkaieria darabille, asi Aramaiona, eta Legutiano, Elosu, Zigoitia, Murgia Orduña-inguruetan..

Orain arte Araba' n euskalki bi erabilli dira. Zein agertzen da aurkitu barri dan liburu onetan. Egunen baten azaldu al izango dogu, baiña oraingoz esan lei nastatuta agertzen dirala bizkerea eta gipuzkoerea.

Liburuaren egillea Juan Perez de Lazarraga da (Larrea Torretzeko jauna), jatorriz oñatiarra,Agurain edo Salbaterra'koa jaiotzaz. Politikan ebillen gizona, armadan erregearen zerbitzaille ibillia. Oñate'n, Agurain'en Zaldueñdo'n eta abar, igaro ebazan urteak,

Liburu au Madrid'eko zar-zale batek eukan eta enkan-tean erosi dau Gipuzkoa'ko Aldundiak.

1564- 1567 urteen artean idatzia da eta 100 orrialde (51 orri) ditu, naizta gaiñeko orriak zapuztuta egon.

Darabilen euskerea oso arkaikoa da.

Lenengo zati baten itz-lauz idazten dau, eta darabilen gaia geienbat mitoloji-girokoa da. Bigarren eta irugarren zatiak bertsoak dira, geienak maitemiñezkoak, baiña bai batzuk laudoriozkoak be eta gitxi erlejiño-girokoak. Azken-aparia eta Maria Magdalena be agertzen dira. Ba dakaz iru poema gazteleraz be. Bere jenealojia bat be badakar liburu onek.

Filoloji-aldetik aberastasun aundi bat dakar aldean eta gure jakitunak or dauke arlo zabal bat ikertzeko.

Joseba Lakarra' k aztertu dau mamiña eta Borja Aginagalde'k idazkerea... Biak doguz barri-emoille gai oneri buruz.

Onein ustez liburu aurkitu-barri onek iraultza dakar gure elerti edo literaturara. Izan be, 1900n. urtera arte % 90 idazkik ez dauke balio aundirik literatura aldetik, erlejiño gai eta zeozetarako erabilteko egiñak diralako, baiña 100 orrialde dituan liburu aurkitu-barri onek benetako elertia,literatura, dakar,itz-lauz edo prosaz naiz itz neurtuz edo bertsoz.

Prosazko zatiak artzain-elebarrien takereari eusten dautso. Ez geunkan olakorik bat be euskeran. Eta bertsozko bigarren zatian diran atal biak be elertian balio bereizia dauke, maitemiñezkoak naiz beste edozen gai artzen dabenak.

Liburu onen euskerea ez da Gipuzkoa'tik Agurain'era joana, idazlea bertakoa dan lez bere euskerea be bertan erabilten zana da. Ikusi egin bearko da Araba'ko euskera arkaiko au gipuzkoereagaz ala bizkaiereagaz, naparrereagaz ala Iparraldekoagaz geien lotzen dan .

Perez de Lazarraga orduko jauntxu bat zan eta orduko oiturak azaltzen dauz baiña norentzat, nondik ibilli zan... Olako itaunak eta antzekoak egin bearko dabez aztertzaileak.

Amaitu baiño len zalantzazko itaun bat: Ez da izango, gero, baten batek eta oraintsuago idatzitako guzurrezko liburu bat?

Ezetx diño Joseba Lakarra'k, eta au gaiñeratzen dau: Baten batek egindako "faltsifikaziñoa" ba'litz, ori egin dauanari oorezko matrikula emon geinkio. Ez, eziña da guzurrezko idazkia izate ori.

OLAZAR'tar Martin'ek